

συνεταιρισμός διαλύεται ἐὰν ὡς τοιοῦτος ἀποτελεῖ μέλος ὀργανώσεως ἀνηκούσης εἰς πολιτικὸν κόμμα. Ἡ διάταξις αὕτη ἐτονώθη βραδύτερον διὰ τοῦ νόμου 4640 καὶ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ Νόμου 5289, διὰ τῶν ὁποίων ἀπαγορεύεται εἰς πολιτευομένους νὰ κατέχουν ἀξιώματα εἰς τὸν συνεταιρισμόν.

Τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦ 1925 καὶ ὁ νόμος 5289 περιέχουν καὶ ἄλλας διατάξεις ἀφορώσας τὴν ὀργάνωσιν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, προερχομένας πλεὸν ἐκ τῆς μέχρι τότε ἑλληνικῆς πείρας. Ἴσως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν καὶ μίαν ἀκόμη ἐκ τῶν διατάξεων τούτων. Ἐνοουῶμεν δηλ. τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 25 τοῦ Ν. Δ. τοῦ 1925 καθ' ἣν εἰς τὰ θέματα περὶ λογοδοσίας, ἀπαλλαγῆς διοικητικοῦ καὶ ἐποπτικοῦ συμβουλίου ἀπὸ εὐδυνῶν, ἐγγραφῆς ἢ διαγραφῆς μελῶν καὶ ἐκλογῆς διοικητικοῦ καὶ ἐποπτικοῦ συμβουλίου καὶ ἀντιπροσώπων δὲν ἔχουν δικαίωμα ψήφου οἱ ἐγγραφέντες ὡς συνεταιροὶ κατὰ τὴν τελευταίαν πρὸ τῆς συνελεύσεως ἐξαμηνίαν, οὔτε δικαίωμα δευτέρας ψήφου οἱ ἀποκτήσαντες ταύτην κατὰ τὸ ἄνω χρονικὸν διάστημα, ὅπως ἐπίσης καὶ ἄλλην ἀνάλογον τοῦ Ν. 5289, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι ἐκλέξιμοι οἱ μὴ ἐγγραμμένοι ἀπὸ ἐξαμῆνον καὶ πλεὸν εἰς συνεταιρισμόν. Αἱ διατάξεις αὗται, ἀποσκοποῦσαι, ὡς γνωστὸν, νὰ περιορίσουν τὰς ἐν ὧσι ἐκλογῶν μεταβολὰς εἰς τοὺς συνεταιρισμούς, εἶναι ἀσφαλῶς ὀρθαὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἠδύναντο ὅμως νὰ χαρακτηρισθοῦν ἐν μέρει ὡς καθιεροῦσαι εἰδικὴν μεταχειρίσιν τμήματος τῶν συνεταιρῶν.

Ὁ νόμος 5289 καθιερώνει ἐπίσης: α) Συμμετοχὴν εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις τῶν ἐνασκούτων τὴν ἐποπτεῖαν ὀργανῶν μετὰ γνώμης, ἀλλ' ἄνευ ψήφου. Πυρεμβάλλονται οὕτω τρίτα πρόσωπα, δυνάμενα νὰ ἔχουν ἐπίδρασιν εἰς τὸν τρόπον διοικήσεως τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη ἐχαρακτήρισθη ὅτι ἐνόθευσε τὸ καθεστῶς, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ στηρίξη τὴν πρόοδον καὶ ἐξέλιξιν τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων εἰς τὴν ἑλευθερίαν καὶ ἀβίαστον πρωτοβουλίαν τῶν μελῶν τῶν. Παρὰ τοῦτο πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ παρουσία τῶν ἀσκούτων τὴν ἐποπτεῖαν ὀργάνων συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν καὶ τὴν ὀργανωτικὴν βελτίωσιν τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων. β) Αὐξάνει τὸν ἐλάχιστον ἀναγκαῖον ἀριθμὸν διὰ τὴν σύστασιν συνεταιρισμοῦ, εἰς ἣν περίπτωσιν ὑπάρχει καὶ ἄλλος συνεταιρισμὸς τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον

ἢ τὴν αὐτὴν κοινότητα. γ) Θέτει περιορισμὸς ὡς πρὸς τὴν περιφέρειαν τῶν μὴ παραγωγικῶν συνεταιρισμῶν.

Σπάνιοι κατὰ τὴν περίοδον, αὐτὴν, καὶ δὴ διὰ τὸ μέχρι τοῦ 1930 χρονικὸν διάστημα, εἶναι οἱ νόμοι οἱ προβλέποντες καταναγκασμὸν τῶν ἀγροτῶν πρὸς συμμετοχὴν εἰς συνεταιρισμόν. Τοιαῦται περιπτώσεις εἶναι ἡ τοῦ νόμου 3322 «Περὶ Ταμείου Ἀμύνης Οἰνοπαραγωγῆς Λευκάδος» καὶ ἡ τοῦ Ν. Δ. τῆς 11ης Ἰουλίου 1923 «Περὶ ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν διαχειρίσεως κοινῆς χορτονομῆς καὶ συνιδιοκτησίας». Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν ἐπιβάλλει ἐξ ὀλοκλήρου καταναγκασμὸν πρὸς ἱδρυσιν συνεταιρισμῶν, ἀφοῦ ἡ πρωτοβουλία τῆς ἱδρύσεως τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀνήκει εἰς τοὺς ἰδιώτας καὶ ὄχι εἰς τὴν Πολιτείαν,

Ἐπὶ τῆς ἀναγκαστικῆς κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν καὶ ἄλλῃ κατηγορίᾳ ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν, ἢ τῶν συνεταιρισμῶν ἀποκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον συνειστώντα ὑποχρεωτικῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τῶν καθορίζονται ἀπὸ τὰς ἐπὶ μέρους Ἐπιτροπὰς ἀπαλλοτριώσεων. Οὗτοι εἶναι πολυπληθεῖς, κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοὺς 1000, ἀποτελοῦν ὅμως ἐντελῶς εἰδικὴν κατηγορίαν καὶ μὲ ἐντελῶς εἰδικὸν καὶ περιορισμένον σκοπὸν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς περιόδου, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν μεγάλην γεωργικὴν κρίσιν τὴν ἀρξαμένην τῷ 1929 καὶ συνεχισθεῖσαν μέχρι τοῦ 1933, σημειοῦνται νέαι περιπτώσεις ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν. Ὁ μεγάλος κλονισμὸς τὸν ὁποῖον ἐπέφερε ἡ κρίσις αὕτη εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἠνάγκασε τὸ Κράτος νὰ μὴ παρίσταται ἄπλοδς ὄριμτος τῶν μεταβολῶν, ἀλλὰ νὰ λάβῃ ὀρισμένα μέτρα προστασίας διαφόρων γεωργικῶν προϊόντων. Καὶ ἡ προστασία τοῦ ἐξεδηλώθη κατὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν τρόπον. Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὰ κίτρα καὶ ὡς πρὸς τὸν οἶνον ἐξεδηλώθη διὰ τῆς δημιουργίας ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν καὶ ὀργανώσεων αἱ ὁποῖαι θὰ ἀνελάμβανον τὴν προστασίαν τῶν προϊόντων τούτων. Τοιαῦται ὀργανώσεις εἶναι ἡ Ἐνωσις Κιτροπαραγωγῶν Κρήτης, ἡ Ἐνωσις Οἰνοποιητικῶν Συνεταιρισμῶν Σάμου καὶ Ὁ Ὄργανισμὸς Ἀμπελοργῶν Ἀττικοβοιωτίας, ὅστις κατὰ τὸν συστατικὸν τοῦ νόμου χαρακτηρίζεται ὡς Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν, ὁ Ἀναγκαστικὸς Συνεταιρισμὸς Ἀμπελοκτημόνων Χαλκίδος. Τὸ ἀξιοσημειωτὸν εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς τούτους καὶ τὰς Ἐνώσεις τῶν, πλὴν τῆς ἀναγκαστικότητός τῶν, εἶναι ἡ